

ЗМІСТ

Пролог

Вересень

Бабине літо

~ 13 ~

Жовтень

Підготовка

~ 25 ~

Гаряча вода

~ 40 ~

Історії про привидів

~ 54 ~

Листопад

Метаморфоза

~ 63 ~

Дрімота

~ 71 ~

Грудень

Світло

~ 85 ~

Зимове сонцестояння

~ 92 ~

Епіфанія

~ 105 ~

Січень

Темрява

~ 121 ~

Голод

~ 134 ~

Лютий

Сніг

~ 145 ~

Холодна вода

~ 156 ~

Березень

Виживання

~ 173 ~

Пісня

~ 187 ~

Епілог

Пізній березень

Відлига

~ 203 ~

Подяки

~ 212 ~

Примітки

~ 213 ~

Усім, хто зимував

Над землі ластовинням, де сніги недотали,
Граки у гніздах каркали і міркували.
І з в'язів верхівок, ніжних, як трава,
Невидиме знизу узріли: зима вже сплива.

Едвард Томас, «Відлига»

пролог

Вересень

БАБИНЕ ЛІТО

Бувають зими сонячні. Ця настала осяйного дня на початку вересня за тиждень до мого сорокового дня народження.

Я святкувала з друзями на пляжі Фолкстон, що випинається в Ла-Манш, наче тягнеться до Франції. То був початок двох тижнів ланчів із випивкою, що, як я сподівалася, дали б мені змогу уникнути вечірки і благополучно переправитися в наступне десятиліття мого життя.

Фотографії того дня тепер видаються безглуздими. Одурманена відчуттям власного становлення, я знімала приморське місто, що купалося в теплі бабиного літа. Вінтажного вигляду пральня, повз яку ми йшли від стоянки. Бетонні пляжні хатинки пастельних кольорів, вишикувані вздовж берега. Наші діти, що разом перестрибують берегову лінію, плескаючись у нереально бірюзовому морі. Стаканчик морозива зі смаком циганського тарту, яке я їла, доки вони гралися.

На світлинах немає мого чоловіка Ч. Це не є щось аж так незвичне, адже я переважно раз у раз фотографую свого сина Берта і море. А що незвично, так це відсутність фотографій протягом двох днів від того пообіддя й аж до знімку Ч. в лікарняному ліжку, де він силувано намагається всміхнутися на камеру.

На ідилічному узбережжі Ч. уже скаржився, що незду-жає. Це нічого особливо не передвіщало; ставши мамою, я виявила, що мала дитина приносить у дім довгу плетеницю мікробів, які спричиняють болі в горлі й животі, висипи і закладання носа. Ч. навіть не здіймав галасу. Але після обіду, якого він не міг їсти, ми підійшли до ігрового майданчика на вершині крутосхилів, і Ч. на якийсь час пропав. Я сфотографувала Берта, як він грається в пісочниці — ззаду до його штанів, наче хвіст, причепилася морська водорість. Повернувшись, Ч. сказав, що його знудило.

— О ні! — пам'ятаю, я намагалася говорити співчутливо, хоча сама думала, що за напасть. Нам доведеться раніше повернутися додому, а тоді Ч., певно, треба буде відіспатися. Він хапався за живіт, однак за тих обставин це не видавалося чимось особливо тривожним. Я не квапилася йти, і це, мабуть, було помітно, бо я дуже чітко пам'ятаю несподіваний шок, коли наш друг — один із найдавніших, що ми його знаємо ще зі школи, — торкнувся мого плеча і сказав: «Кетрін, думаю, Ч. дуже зле».

— Справді? — спитала я. — Ти так вважаєш?

Я озирнулася й побачила, що Ч. морщиться, а його обличчя блищить від поту. Я сказала, що піду піджену авто.

Коли ми дісталися додому, я й досі думала, що це всього-на-всього норовірус. Ч. влігся, а я підшукувала якесь заняття Берту, якого позбавили пляжного пообіддя. Але через дві години Ч. покликав мене нагору. Я побачила, що він одягається.

— Думаю, треба їхати в лікарню, — сказав він.

Від здивування я аж розсміялася.

Нещасний Ч. сидів у пластиковому кріслі приймальні з канюлею в руці. То був вечір суботи. Там було повно

регбістів, які милувалися своїми зламаними пальцями, п'яних із пошматованими обличчями і згорблених старих на візках, що їх опікуни відмовлялися повертати в притулки для літніх. Я лишила Берта в сусідів і обіцяла повернутися години за дві, але вже незабаром писала їм, просячи прихистити його на ніч. Коли я покидала Ч., було вже за північ, але його й досі не перевели до палати.

Я приїхала додому й не склепила очей. Повернувшись зранку, виявила, що ситуація погіршилася. Ч. марив і був гарячий від лихоманки. Сказав, що біль наростав протягом ночі, але коли сягнув піку, в медсестер була саме зміна чергування, тож ніхто не міг дати знеболювальне. Потім його апендикс лопнув. Ч. це відчув. Він кричав в агонії, але старша медсестра лише сварила його за те, що він нечемний і здіймає галас. Тоді чоловік на сусідньому ліжку мусив підвестися, щоб стати на його захист. Він звернувся до нас через завісу: «Вони лишили його в жахливому стані. Бідолаха».

Про операцію досі нічого не було чути. Ч. був наляканий.

Після цього я теж злякалася. Мені бачилося, що коли я покинула пост, сталося щось небезпечне і жахливе. І воно досі тривало. Медсестри і лікарі, здавалося, тиняються, наче їм нема куди спішити, наче треба просто відкинутися й дозволити твоїм внутрішнім органам рватися без зайвого шуму. Я раптом із люттю відчула, що можу його втратити. Йому явно потрібен був хтось поруч із ліжком, хто боронив би його, тож саме так я і вчинила. Я всілася там, ігноруючи графік прийому відвідувачів, і коли біль став нестерпний, бігала за старшою медсестрою, аж доки вона йому нарешті допомогла. Я зазвичай соромлюся замовити собі піцу, але то було інше. То була я проти них, страждання мого чоловіка проти їхнього жорстокого режиму. Я не допускала поразки.

Пішла того вечора о дев'ятій і дзвонила щогодини, аж поки його благополучно доставили в операційну. Мене не обходило, що я створюю незручності. Потім лежала без сну, аж нарешті почула, що його знову забрали і що йому комфортно. Та я однак не могла заснути. У такі моменти сон нагадує падіння, ти поринаєш у розкішну чорноту, але потім знову підскакуєш, роззираєшся в темряві, наче можеш щось розгледіти в зернистій ночі. Я нічого не знайшла, крім власних страхів — нестерпної реальності його страждань і жаху виживання без нього.

Увесь тиждень несла варту між заїздами до школи. Була там, коли хірург якимось аж благоговійно описував масштаби інфекції. Тривожилася через те, що температура Ч. не спадає, а рівень кисню в крові не повертається до норми. Я допомагала йому повільно ходити по палаті й дивилась, як він потім засинає, іноді вирубаючись на половині речення. Я перевдягала його в чистий одяг і приносила йому потроху поїсти. Намагалася вгамувати Бертів страх за батька, підключеного до стількох дротів, трубок і пискливих машин.

Десь у розпал цієї катастрофи розверзнувся простір. Багато годин було витрачено на дорогу від дому до лікарні, від лікарні до дому, сидіння біля ліжка Ч., поки він дрімав, очікування в буфеті під час палатних обходів. Мої дні минали водночас напружено і мляво, я постійно мусила десь бути, пильна й невсипуща, але я також була зайва, стороння. Я багато часу роззиралася довкола, гадаючи, що ж мені робити, мозок вирував, намагаючись класифікувати ці нові переживання, знайти для них контекст.

І в усьому цьому просторі майбутнє раптом видалося неминучим. Дивний, непереборний ураган уже руйнував моє життя, і це було тільки черговим етапом

його пробудження. Лише тиждень тому я подала заяву на звільнення з посади університетської викладачки, сподіваючись знайти краще життя поза вічним стресом і шумом сучасного вишу. А тепер, у напружені тижні на початку семестру, взяла відпустку через сімейні обставини. Я, без сумніву, випробовувала терпіння всіх, але більше ніхто не міг розгребти цей безлад.

Ба більше, я саме видала першу за шість років книжку, і наді мною навис іще один дедлайн. Син лише нещодавно повернувся до школи після довгих літніх канікул, і в мене були всі ті звичайні материнські побоювання щодо його здатності прийняти виклики Першого року. Ставалися зміни, а тут іще їхня кузина, смерть, навіть не стукає в мої двері, а вибиває їх ударом ноги, наче якась особливо жорстока непідсудна сила.

На мій тридцятий день народження я примудрилася вломитися на поминки. Домовилася з подругою про зустріч у пабі, а заявившись туди, виявила, що він заброньований для ірландського похорону. Вся кімната була оздоблена чорним, у кутку грав гурт — дві молоді жінки зі скрипками виконували народних пісень. Звісно, я мала розвернутися й піти, але переживала, що подруга мене не знайде, а надворі дощило. Вирішила причаїтися біля дверей. Власне, не знаю, що я собі думала, будь-яка розсудлива людина пішла б звідти, надіславши перед тим повідомлення. Але я лишилася, бо вирішила, що мені просто пощастило — це такий собі провісник смерті, що відзначив закінчення мого другого десятка юнацьких років.

Ситуація тільки погіршилася, коли прийшла подруга, і стало очевидно, що вона надзвичайно подібна на одну з учасниць гурту, яка щойно відійшла за лаштунки. Так видалося не лише мені, схоже, сім'я покійника прийняла її за зниклу скрипальку. Мою подругу обіймали, тиснули